

חזרה תנאי בני גד ובני ראובן – והסעיף שנשתנה....

ספר דברים פרק ג

(יח) וַאֲצוּ אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר יְדוּד אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ חִלּוּצִים תַּעֲבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חַיִל:

רש"י על דברים פרק ג פסוק יח

לפני אחיכם – הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם שנאמר וטרף זרוע אף קדקד:

הקושי אותו בא לתרץ רש"י: מדוע עבור הסכמתם לבא למלחמה יחד עם אחיהם, נדרש מהם להיות "בשר תותחים" בקדמת-החזית?

ומבאר: שאין זו ענישה אלא הם הוצבו בחזית עקב גבורתם

אלא שעפי"ז יוקשה מרש"י קודם:

רש"י על במדבר פרק לב פסוק יז

לפני בני ישראל – בראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג) וטרף זרוע אף קדקד

ואף משה חזר ופירש להם בחלום הדברים (סג ג) ואלו אתכם בעת ההיא וגו' חלונים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וביריחו כתיב (יהושע ו) והחלוץ הולך לפניהם זה ראובן וגד שקיימו תנאים:

1. הרי שכבר הודיע לנו טעם העצמתם בחזית מפני גבורתם - לשם מה לחזור על כך שוב?
2. ובפרט ששם מציין לפרשת דברים ללמדנו שגם פה אותו טעם - מדוע יש לחזור על כך שנית?
3. כל המשפט: "ואויבים נופלים לפניהם" מיותר, די לכתוב "הם היו הולכים לפני ישראל למלחמה... לפי שגבורים היו" ומובן שאויביהם נופלים לפניהם.
4. ואם יש צורך להדגיש זאת - מדוע לא הדגיש זאת רש"י בפעם הראשונה?

עצם הצורך להוסיף משפט זה – אפשר היה להבינו בהקדם התמיהה: מדוע לא הוטל תפקיד החלוצים על שבט יהודה?

ספר בראשית פרק מט

(ח) יְהוּדָה אֶתָּה יוֹדוּךָ אֶחָיִךְ יִדְךָ בְּעֶרְףְּ אֵיבֶיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ בְּנֵי אֶבְיָךְ: (ט) גּוֹר אֲרִיָּה יְהוּדָה מְטָרְךָ בְּנֵי עֲלִיַת כְּרַע רֶבֶץ פְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנו:

ואין לומר שגבורת שבט יהודה התפתחה רק בימי דוד, אבל בזמן משה, היו ראובן וגד הגבורים – כ:

- ☒ מנוגד לאגדות וסיפורי המלמדים ב"חידור"...
- ☒ בפרשת ויגש לכל הדיעות יהודה מהגיבורים!

ספר בראשית פרק מז

(ב) וּמְקַצֶּה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיַּצְגֵם לִפְנֵי פְרָעֹה:

רש"י על בראשית פרק מז פסוק ב

(ג) ומקלה אחיו – מן הפחותים שבהם לגבורה שאין נראים גבורים שאם יראה אותם גבורים יעשה אותם אנשי מלחמתו. ואלה הם ראובן שמעון לוי יששכר ובנימין. אותם שלא כפל משה שמותם כשזכרם. אבל שמות הגבורים כפל וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה... זהו לשון ב"ר שהיא אגדת א"י

אבל בגמרא צבליה שלנו (ב"ק נב) מלינו שאותם שכל משה שמותם הם החלשים ואותן הביא לפני פרעה ויהודה שהוכפל שמו לא הוכפל משום חלשות אלא טעם יש בדבר כלאיתא בב"ק ובצרייתא דספרי שנינו בזאת הברכה כמו בגמרא שלנו:

☒ מדוע א"כ לא נבחר שבט יהודה להיות "חלוצים" שיעברו "לפני בני ישראל"?

על כן מוסיף רש"י: "ואויבים נופלים לפניהם" - משא"כ שבט יהודה מדוב גבורתם "אויבים בורחים מפניהם"...

ולגבי שבע- אומות חשוב "יידוא-הריגה" שלא יחזרו כגבעונים - וזאת בצעו ה"גדים" טוב יותר מיהודה"...

- אבל עדיין לא הובן מדוע משפט זה כותב רש"י רק בפעם השניה ולא בפעם הראשונה?..

השאלה היא: מדוע שינה החוזה לדרישה חדשה?

ע"כ עונה רש"י: "לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם"

אין זה נובע מהתחייבותם ומרצונם לתיקון, אלא זוהי דרישת תכלית המלחמה ולהעדיפם על שבט יהודה המברית האויבים אבל איננו "טורף זרוע אף קדקד"

אך מה טעם שינה משה את הסעיף לאחר שהסכים להצעתם? מה התרחש בינתיים שגרם ל"שינוי הסעיף"?

והתשובה: בפרשת "מטות" לאחר כיבוש סיחון ועוג קיווה משה שהותר הנדר ותפילתו תבטל הגזירה ומשה יכניסם לארץ – באופן על טבעי! על כן די "בראשי גייסות" למען תיקון הרושם של הדה – מוראליזציה בלבד.

שינוי המצב הכריח שינוי החוזה!

אבל בספר דברים לאחר שנאמר לו: "אל תוסף עוד דבר אלי בדבר הזה" – ידע סופית שיהושע מכניסם ובדרך הטבע, על כן עדיף שהגיבורים כחטיבה קדומנית יהיו את "חיל החלוק" לפני שאר השבטים

יינה של תורה

שאר השבטים – עבודה עפ"י טעם ודעת נר"נ בני גד ובני ראובן – מסירות נפש "חיה יחידה"

יש מסירות נפש החודרת ומובילה הנר"נ יש מסירות נפש ככח-עצמאי

יש להסתכל מה כתוב לאחר הביטוי "לפני"?

אם זה ש"לפני" הוא חלק מהקבוצה שאח"כ פירושו: בקדמת.

אם זה ש"לפני" איננו חלק מהקבוצה שאח"כ פירושו: קודם לו.

בפרשת מטות נאמר: "חלוצים תעברו לפני בני ישראל" – וכי ב"ג וב"ר אינם "בני ישראל"? אלא הכוונה: בראשי גייסות

בפרשתנו נאמר: "חלוצים תעברו לפני אחיכם" – בני גד וראובן אינם נכללים ב"אחיכם" ע"כ פירש הכוונה:

"הם היו הולכים (כחטיבות-עצמאיות ונפרדות) לפני ישראל (קודם לשאר השבטים) למלחמה"

עפ"י יובן גם ההבדל בין "מתוך" ובין "לפי":

במטות: אין צורך להסביר המניע להצעתם ההתנדבותית של ב"ג וב"ר וכדי לתקן את הדה – מוראליזציה שגרמו – השאלה הייתה רק כיצד התקבלה הצעתם? הרי בחזית-המלחמה יש להציב את הראויים לכך?

והתשובה: "מתוך שגבורים היו" – זו הסיבה לכך שהעיוז להציע את עצמם והצעתם התקבלה!

בדברים: מצינו "שינוי-סעיף בחוזה"! משה לא מסתפק במה שסוכם תחילה רק "בראשי גייסות" אלא דורש שכל השבט כולו (של גד וראובן) ילכו כ"חיל חלוק קדומני" לפני כל שאר השבטים.

גם צ"ל כמה שינויי-לשון בין הפעם הראשונה [ב"מטות"] לפעם השניה [ב"דברים"] כדלקמן

בפרשת מטות	בפרשת דברים
בראשי גייסות	היו הולכים לפני ישראל
סידת של גדים וראובנים בראש כל שבט	שני שבטים שהיו כחטיבות-קדומניות
מתוך שגבורים היו	לפי שהיו גבורים
תיאור הסיבה	תיאור התכלית

עפ"י יובן מדוע רש"י פותח "הם היו לפני ישראל" לא רק טעם הקדמתם אלא גם משמעות אופן הקדמתם!

אבל מהו טעם-השינוי הסותר את החוזה במשמעותו הראשונה?

ביאורו של הרבי:

הביטוי "לפני" סובל שני פירושים שונים:

- ☒ "לפני" - קבוצה נפרדת הקודמת לאחרות
- ☒ "לפני" – ה"פני" שבקדמת-הקבוצה ובראשה

ואת יהודה שלח לפניו להורות גשנה"

רש"י על בראשית פרק מו פסוק כח לפניו – קודם שיגיע לקס: [שליח נכוד וקודם לשאר]

ספר יהושע פרק ח

(י) ויששם יהושע בפקר ופקר את העם ויעל הוא וקני ישראל לפני העם העי

[קבוצה ההולכת בקדמת-העם אתו ובראשו]

הנוסחה לבידור משמעות ה"לפני":